Број 16. У Новом Саду, у среду 22. јануара (4. фебруара) 1914. Година XLIX.

„Застава" излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 круне и 70 потура; на четврт године 8 круна. За Босанију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Засебним бројевима од петка цена је: За целу годину 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пет.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУКИ.

За огласе плаћа се по 1. потура сваке од врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе" је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пет

Чек-конто 12008.

Безвјерје у Црној Гори.

Цетиње, 14. јануара

Откад се зна за народну историју, не може се наћи периода, у коме народно мишљење није набацило своме скупу неку идеју божанства, којој су се клањали, служили јој, и претворивши је у вјеру, обожавали је и у њу вјеровали.

Међутим данас у Црној Гори је идеја божанства потиснута, а њено мјесто је заузело *безвјерје*.

Данашњи државни стубови сачињавају богомољу, која нема свога Бога и у коју људи претендују да је он повише свих, те да је довољно да се сваки од њих за себе моли, пренебрегавајући да су њих неколицина заузели мјесто и пролазе, те да траже скупе паре за њихове себичне молитве, којима би уз безвјеру, могао то бити и идол.

А да би забашурили свој рад нерада, они гласно говоре и другима, да се моле као што се и они моле, али да не узимају што ови узимају; те шта више, забрањује им се имати осим молбе, шта више.

И као год што су Шпањолци, за вријеме инквизиције принуђавали Јевреје да приме католицизам, тако и данашњи безвјерници приморавају подчињене, да приме њихове рецепте. Али се иде и даље.

Јевреји да би нашли опстанка, принуђавали су себе моментално да моле по рецепту католицизма; али су одмах за тим ишли својим колибицама, да читају свој Талмуд.

Међутим, код нас стоје ствари у неколико тако код извјесних; али се је полиција постарала, да њихови противници не читају свој „Талмуд". Наиме: издата је наредба — усмена, да сваки кафедија има дужност, да у исто вријеме буде и детектив, т.ј. да пази што ко у његовој радњи говори, те да доставља; као и да забрањују пјевање извјесних народних пјесама, А та наредба је усмена само због тога, јер су се њихови назадни претходници побринули са издавањем једнога законика, у коме се јасно каже: *да је свакоме за свакога дужност да буде детектив*, иначе да ће се казнити као и починитељ које, врховима државне власти, непћудне молитве; да ће се узети као да је — други крао а овај врећу држао.

Они су замислили да су они теологија; а теологија није да се расправља, већ — да се вјерује.

Значи узети човјеку слободу изражаја својих мисли, узели сте му живот. Јер шта шта је оно за једнога, који у томе налази своје задовољство? Исто што и сликару кичица; вајару длето, земљоделцу плуг и мотика.

Отклањати га од слободна изражаја је што и навраћати га на пут, који води од села ка гробљу...

Али да има извјесни број људи здравих појмова, кров које струји крв слободе, моралности и слободне вјере неспутаних зидара, неоспорно је; као што је неоспорно, да су то и у рату и миру показали.

Тај цвијет пробуђене интелигенције и човјечности, одскаче изнад нашег опћег трња као карамфил црвен и крвав, а лијеп и примамљив изнад пољских чичаља који су само да се за друге каче и људе сметају.

Они су лијеп примјер пожртвовања и човјечности, који кад им се непријатељу кров над кућом упали — као прекојучер Лазару Мојушковића дворцу — први се нађу на најопаснија мјеста за спашавање и гашење пламена — кад је по сриједи опћи углед, опћи интерес, и манифестације начелна рада на одржавању материјалне стране свих, и подизању доброга.

Тамо је девиза — само кров просвијећеност, материјално подизање и слободу до истине!

Човјек мора имати право и на криво мишљење у колико тражи добро, и у колико не излаже опасности живот и право другога.

Да ли ће се то и у сад већ отвореној Народној Скупштини показати, и у колико ће у истини народна бити — то ће се скоро видјети. Те да ли ће бити добричине, те слијепо вјеровати у послушност и добацивано тајно роварење, или чинити свој рад и сами тражити и проналазити, што је добро и право.

Људи који дозволе мртвој руци прошлости да њима и њиховим животом управља и да подешава њихов рад и приме њено мишљење, јер као они, што продају част за одличја потомака ради, или лимун, који, чим буде исцијеђен — избаци се на буниште А да ће наши посланици бити лимуни, то се још не да закључити; нити пак да ће бити неспособни, тачно констатовати; јер струја напретка тихо и лагано, али стално у њима струји; дакле као да се очекују јаки тунови одлучно спроведени:

— „Ви стражари правде, — натраг у ваше гробове", — или:

— „Извјешће, оглашени, извјешће" ...

Велинић.

„У фронт" — рече Владан.

III.

Велики учитељ Билрот, који у свом делу „Uber das Studium der Medicin" с поносом говори о својим ђацима: о професорима Гусенбауеру, Черном, Микуличу, Велфлеру ит.д., с великим признањем спомиње и дра Владана и жали, што се њему — дру Владану — није дала прилика, да своју богату спрему и свој велики дар употреби као учитељ медицинске науке и да васпита лекарске генерације Србији. Признаје му организацију санитета и вада се, да ће Владан створити медицински факултет...

И тај човек, *тај* Владан, тако ниско пада, да се не стиди сам признати, да је играо по протаку, како му је ударао „*стари господар*" — т.ј. (ipsissima verba): „*медвеђе улоге*!..." У осталом: какво величанство, таке и — екселенције!... Александра представља као кретена и идијота. То је тачно, само му је морао — као добар дарвиниста — извести цео атавизам (наслеђе), а то је он добро знао.

И он, др. Владан, употребљује сву своју духовну надмоћност над Миланом, логиком и говорљивошћу само њему — Владану својственом, убеђује Милана, како је Александар неспособан да буде отац, неспособан да влада... Ту Владан престаје; а чисто му видимо осмејак око усана: погодио је у живац. *Није* краљу Милану *стало* ни

ПОДЛИСТАК.

Нико Ђ. Вучетић-Бокељски:

БРОДОЛОМ.

(Пјесма у прози.)

Брату: Петру Ђ. Вучетићу-Поморском.

Могу себи лако представити са каквом душевном моћи је један уображени *нервозни* и *осјетљивац* на квадрат — ако се тако смијем изразити — читајући, просто, из новине, видио, опробао и претрпио, као да је тамо био, ужасе и насилне одвратности једнога несрећног случаја због бродоломства! Ах! Ту су вапаји, који сваког у помоћ зову! Аох! Ту су вика, јаук... којима преструављене душе вјерно изражавају сваки откуцај дрхтавог срца! Ах! у том тренутку колико само искрених пјесника јеремијаде! Ту се јечи, виче, дречи... Пјева пјесма пуна бола, туге... јада...! Ту се још с ногу мре... ах... страда..! Ту су дивни и узвишени покрети тијела... руку... дирљивији но у каквог прослављеног трагеда... Ах, те неизбрисљиве слике! Тог страшног призора, који на глави сваку длаку, сваком усправи! Чудновата и кинематографична епопеја! Ларма, тријесак и лом бријегова од воде... Промукао позив сирена... Узбуна... потмули јеци звона... Ту се море паламарима камџија.. Слани пљусак шиба лице, очи... Небо је црним застирачем покривено... Ево послједњег — опасног тренутка... Брзо!... Молитва је сада у памети... Ту се крсти свакојако — на сто начина... Још један пољубац — послједњи — па.. збо... Талас... И најзад, тјелеса, која плове, лелујају се, окрећу, пењу, играју на гребену једног вала... Нестане их у црној долини његовој и, опета се појаве: прави плуци винских флаша ломног и несретног брода, коме само још катарке из ненаситих жвала узбуркана мора вире... сламке, струготине, иверје једне секунде. И, за вријеме свега тога, једна барка за спасавање, тамо... што се види, — којој је немогуће приближити се својој сврси право, одвјесно, — нија се — колеба поврх помамних таласа као орахова љуска.. Сирота барка! — коју тјерају узвишени џинови са чврсто привезаним и машћу намазаним кожним капама у облику преполовљене лубенице, кроз које вода не може продријети, — правећи већ и по десети пут узалудне покушаје, да би стигла своме циљу — час по, као да сва потоне у провалу вала, а час опет се укажу само три четвртине њене, ко једна грдна велика риба са бијелим трбухом, преко кога је уздужно превучена једна сасвим црна широка пруга...

Које страхоте! Које величанствености! Које љепоте!

Цариград, 1910. г.

У СНУ...

(Пјесма у прози).

Пошто ме моји никако нијесу хтјели теби дати, а с друге стране опет, тв[illegible] кад нијесу нипошто тћели да ти буд[illegible] моја: ми се, драга, ријешисмо на смрт!

— Умримо, животе!... — промуца т[illegible]

— Заједно, душо!... — загрмих ја, и, падосмо једно другом у наручја...

Са мог златног прстена извадим рубин и, отрова кап — која је под њим вјештачки сачувана, — метнух у моја уста, па усне наше сјединисмо у један дуги... вјечити — пољубац, и тако чврсто загрљени чекасмо заједничку смрт...

— И, кад осјетисмо послједње откуцаје срца — ми пружисмо руке горе — пут сазвијежђа, заклесмо се да ћемо једно друго вјечито љубити: и од наше страховите заклетве чисто видјех како сва сазвијежђа задрхташе.

Свакако је небо чуло завјећање наше... И, не потраја дуго — одмах послије тога, природа нам даде свадбени благослов — крунишући нас златним звјездицама...

Цариград, 1910. г.

до династије ни до историје. Он се пољуљао, јер се поплашио да ће преживети — сина, па шта онда?... Онда нема ни апанажа ни егзистенције, а оно апашко друштво у које је запао Милан, тражи много трошка!..

Међутим, *тако* да представи Александра као у *овој* књизи, покушао је др. Владан у Харденову берлинском „Zukunft"-у, *после* смрти Александрове. Да је то он учинио *пред* смрт Александрову, а још боље за живота Миланова, *онда* би му се још и могло веровати, јер је било живих сведока. Гарашанин је учинио *одмах*, рашчистио рачуне, али: Гарашанин је, поред свију својих мана имао ипак карактера. Гарашанин је био — *Србин*! А др. Владан? Он се увек ценкао и лисично.

О радикалној влади говори са циничком перфидијом. Ратовање је показало, шта може *спремна* војска, а од како дођоше радикали на владу, *увек* (за више од четврт стољећа) уживају народно поверење и владају са малим прекидима. И сам др. Владан је радије ишао у затвор и под радикалном владом (није ишао у емиграцију, као што се бежало за време његова министровања), а зашто?... Зато, јер се није морао бојати, да ће бити „успаван" ни салветом, нити чаршавом, ни напитком, као Адам Богосављевић!...

*

Био је у Београду кафеџија, неки „учтиви" Васа. Кафана му је била добра, на лепом месту и ту се купила интелигенција Тај Васа је служио госте, хватао сваку реч, а често водио и сам реч.

Тако једаред, да карактерише српско новинарство рече: *»У Србији има четири курјака, па кад заурлају, одјекне сва Србија*... А та четири курјака су: Мита Ценић, Драгиша Станојевић, Пера Тодоровић и Владан Ђорђевић" — онда је др. Владан био уредник угледног листа „*Отаџбине*"...

...Пада ми на памет ова прича, кад је већ реч о псећем роду (курјаку и медведу):

„Разболи се матори курјак. Почну га посећивати звери, па и лисица.

— Како ти је, ујо? — пита га лија.

— Е, тето, није добро! Лиња ми се кожа, реп ми омлитавио, око издаје, зуби испадају, не могу ни да подскочим!... Јагњци протрче, а ја ништа. Не плаше ме се више...

— А ти заурлај! — саветује му лија. па ће се бар плашити. — Курјак заурла а лија се насмеја:

— ...Хахаха! Ујо, па и глас ти је промукао!...

....Толике лиферације — па ништа; државни савет се попуњава — па ни мрвице; Србија проширена... Ох, ала би се могла тек сад развити вртоузност, око премештања учитеља: из крајинског у приштински или звечански; из кумановског у подрински округ!...

Емиле Разноване, где си! Зове те Његова Екселенција Ипократис Георгијадис, краљ. српски медвед бр. 3. — на расположењу — како се сам назива!

Замах вапије, јер одговора нема.

Београд, на св. Саву 1914. **Б. П. Н.**

Политички записи.

Из Будимпеште јављају, да је хрватско-српска коалиција решила, да у угарском сабору гласа за железничарску прагматику, коју је сабору донела Тисина влада. По предлогу Тисине владе изоставиће се из самог закона одредба, да је и на железницама у Хрватској и Славонији званичан језик мађарски, али је министар трговине пријавио сабору, да ће издати нову наредбу, по којој ће мађарски језик остати и даље званичан на железницама у Хрватској и Славонији, па ће се и одсада намештати за чиновнике само они, који знају мађарски. То значи, да ће све остати по старом. Разлика је само та, да ће сада и хрватско српска коалиција гласати за таку железничарску прагматику, а против пређашње је опструисала. Настаје питање: кад је коалиција ипак морала признати мађарски језик за званичан на железницама, за чији је рачун 1907. године надала дреку због угрожене материнске ријечи? Сада је јасно, да је била оруђе бечко. Онда је за љубав Бечу надала дреку, а сада за љубав Бечу то исто прихваћа...

*

Када су у Босни изабрати Димовићеви подрепаши за посланике, писали су српски листови у Босни, да је влада заповедила чиновницима, да морају гласати за Димовића и његове подрепаше. Професор Маринковић није хтео да послуша владину заповест, па је због тога био суспендован. *Приликом истраге признао је директор Кудлих, да је по владиној наредби позивао Србе професоре и присиљавао их, да гласају за Димовића и његове подрепаше. По тој наредби хтео је присилити и Маринковића.*

Утврђено је дакле несумњиво, да су Димовић и његови подрепаши дошли до мандата само помоћу владиног насиља. Зато они ипак седе у сабору и размећу се бестидно. Такви су подрепаши, *а загребачки „Србобран" те владине измећаре помаже и данас*, јер су и самосталци верига у подрепашком ланцу, који је Беч сковао. Од Сарајева, где су Димовићеви подрепаши прва верига, преко Загреба и Новога Сада вуче се тај бечка ланац до Београда, где је Жавојин Перић са својом аустрофилском странком закључна верига...

Догађаји на Балкану.

Румунски краљ о положају на Балкану.

Ових дана је био у Букурешту код румунског краља Карола сарадник московског листа „Рускоје Слово" и том приликом му је краљ Карол рекао о положају на Балкану ово: Не верује, да ће у блиској будућности доћи до нових заплета на Балкану, а то нарочито с тога, што зато нема новаца. Грчко-турски спор решиће велике силе, које ће свакако наћи такав излаз, који ће задовољити обе странке. То би се могло најлакше учинити давањем самоуправе спорним острвима под протекторатом Европе. Турска има доста посла у Азији, те свакако неће везивати себи руке каквим пустоловинама у Европи. Истина, данас се на крилу Турске налазе неколики људи, који могу да буду опасни по мир. Ако кривицом тих људи ипак дође до турско-грчког рата, тај рат се може водити само на копну, јер бродови, што их је купила Турска, стићиће тек на јесен. Улога Румуније у турско-грчком рату зависиће од држања Бугарске и Србије. Рат између саме Турске и Грчке неће непосредно задирати у букурешки мир, кога Румунија сматра неповредивим и кога ће он свагда и против сваког бранити. Румунија ће и у будуће као и до сада само настојавати да се ствари изравнају, помагаће очување равнотеже и мира, али неће играти улогу жандарма, као што би то неки хтели. Краљ Карол држи, да ће принц Вид успети да створи мир и ред у Албанији. Када ће Вид доћи у Албанију, то једино зависи од албанског зајма, о чијој се гаранцији велике силе нису могле још да споразумеју. Румунија уопће тежи да се зближи са својим

ПИСМО.

Било је после подне.

У школи се чуло тихо зујање. Девојчице су, нагнуте над књигом, училе задаћу и кадикад би по која тек погледала у госпођицу, која непомично сећаше за столом гледајући у писмо, које је пред њоме на књизи лежало. Садржина његова тако ју је расејала, да није била у стању концентрисати своје мисли. Што их је више прибирала, све се више губиле, баш као оно кап живе, која се при сваком потресу све више и више распада.

Она се је тако била уживила у своје садање околности, да је себи у уском школском кругу створила нов свет; с радошћу је вршила своје дужности и уживала је у безазленој души дечјој. Спољашњи свет није се бринула, мислила је, он нема за њу више вредности, јер нема шта тражи у њему. Па гле, ово данашње писмо како јој је пореметило равнотежу њених осећаја! Немирним покретом руке узе опет писмо и поново поче читати:

Велештована госпођице! Зачудићете се, када ово писмо примите, те ћете можда помислити: ко би то могао бити из О. а да мени пише? Има, госпођице, тамо и таквих лица, која се радо сећају Ваше тако омиљене личности и међу свима тима на првом сам месту ја.

Можда Вас ово писмо узнемирује, можда Вам крати сретне часе, које проводите у кругу Вами милијих особа, можда Вам је ово писмо чак и одвратно, али човек не живи само за себе. Ви не смете ово писмо уништити, а да га не прочитате, иако ће Вам садржина му доста позната бити, чим на потпис погледате.

Јело! (Допустите да Вас тако зовем.) Јело, Ви се јамачно сећате свога колеге и Вами врло одданог, можда најоданијег пријатеља: Радослава Радојевића. Ви се јамачно сећате колико Вас је он и са каквим пожртвовањем љубио. Ви нисте могли заборавити — ако Вам је познато било — да је он две године дана свако вече под Ваше прозоре долазио и еретан био, кад Вам је кров густе завесе само сенку дивног Вам стаса видео. Шта више, он је очајнички по четир-пет сахата под Вашим прозорима стајао, јер што би и чинио код куће, када му сан не иде на очи, када му само анђеоски лик Јелин лебди пред очима.

Знам да ћете помислити: Зашто Вам пишем то све? Зар Вас могу интересовати осећаји, кад Вас није интересовала ни особа? Једина ми је извина: Љубио сам Вас, Јело, свим жаром млађаног живота свог, много, неизмерно, како само широка српска душа љубити уме.

Данас је друкчије. Tempora mutantur et nos mutamur isi illis.

Ја сам данас зрео човек, време је да сва маштања у страну оставим, па да живот онако примам како ми се пружа. Увиђам, да ако неће живот по нами а оно ми морамо онда по њему да би одржали хармонију, зар не вели и наш чика Јова:

„Ко би с' машо звезда
Да припали свећу?"

Верио сам се, а од недеље ће ми се и сватови одржати. Нашао сам верно срце и неограничену оданост, па је ли чудо Јело мила, што сам се решио? По себи знам како то боли љубити без наде, па да л' могу другом те исте боле проузроковати кад и сам без нада и радости проводим живот? Не, Јело, то не би било племенито. Ја се и онако пред Вами нисам смео изјаснити, јер сам знао, да би ми се љубав можда и мрвоћу вратила. Наравно, ја нисам богат, ја сам сиромах учитељ, можда један од најсиромашнијих а при томе можда и одвратан мојој драгој Јели, мом сунцу, мом животу моме свему на свету! Па знајући да своје беле руке никада око врата ми обвити неће, да ми никад у животу сапутница бити неће — зар је чудо, што сам ево пружио руку једном добром створењу, које ће ме целог века поштовати и које ће ми колико толико надокнадити овај големи губитак? Јел'те да ми и Ви то одобравате? Та човек и тако једанпут живи и ма колико дуго да живи ипак је мало живио! Па зар у то „мало" да не буде ни један часак, радости ни заборава?! Не верујем да би ми когод могао то пожелети а најмање моја мила Јела, којој ћу ја целог века увек само среће желети.

Али да завршим једаред и ако би мојој милој Јели могао целога живота писати, па ни онда не бих исписао све што ми на срцу лежи. Јело, ја Вас сада позивам у моје сватове. Пишите ми, Јело, и Ви, пишите ми и честитајте ми, па да ме прође ова сета и туга, те да могу мирно ићи на венчање. Ово ми је последња и прва жеља од Вас, Јело, па се надам, да се нећете у толикој мери погордити да ми и не одговорите. Молим Вас, напишите ми једно писаније. Будите уверени, да ће онда мени спасти цео терет са срца, а то је нужно ономе, који сада ступа у други живот.

И по трећи пут Вас молим, Јело, пишите ми, честитајте ми, па да ми се душа смири. Пишите ми, тако Вам Бог помогао!

Ваш најискренији пријатељ:
Радослав Радојевић
учитељ.

— — — — — — — — — — — —

Кад је писмо прочитала, није више могла остати у школи, јер је осетила, како јој навиру на очи вреле суве. О! та све је то друкчије могло бити, да је само једну реч рекао или бар писао. Зар зато што је сиромах? А зар је сиромах онај, у кога је лепа душа, чије је срце пуно осећаја? Зар новац срећи? Не; новац само може задовољавати, али срећити никад! Да јој је искрено признао, онда не би данас ни једно ни друго знало за тај бол, јер и она је често, често мислила на — њега!

Вреле суве јој се крунише низ образе, па ушавши у собу, баци се на отоман и горко је јецала . . . . . .

Сакуле. **Јелка.**

суседима, нарочито на економском пољу. С тога краљ Карол с радошћу поздравља недавно склопљени уговор са Србијом о подизању моста на Дунаву, који ће, а пре, а после везивати Румунију са Јадранским Морем. Румунија жели, да се такав мост изгради на Дунаву и према Бугарској, да би, када се изграде потребне железничке пруге, имала копном везе и са Јегејским Морем. Најзад је краљ Карол одао пуно признање руској дипломацији, а нарочито министру Сазонову.

Долазак принца Вида у Албанију.

Из Драча јављају, да је Есад паша ипак попустио и обвезао се, да ће одступити са председништва средњо-албанског сената и сву власт предати у руке међународне контролне комисије. Контролна комисија стиже ових дана у Драч. Чим се она смести, Есад паша ће се на челу арбанашког изасланства кренути у Поступин, да понуди албанску круну принцу Виду. За дочек принца Вида чине се у Драчу велике припреме. Зграда, у којој ће принц Вид становати већ је преоправљена. На спрату ће становати принц, а при земљи његова телесна гарда. Поред те зграде изнајмљено је више кућа за употребу принчеву и једна велика зграда, где ће бити смештена влада. Ту је и Есад паша купио плац, на коме ће подићи себи палату. — Из Франкфурта јављају да ће се принц Вид кренути на пут најдоцније 2. (15.) фебруара.

Трзавице у Бугарској.

Умерене социјалисте у Бугарској издале су проглас на народ. У прогласу кажу, да се боре за уважење републике, народне војске и да војни министар буде грађанин. Даље траже прогресивну порезу на доходак и да се казне сви, који су изазвали несрећу Бугарске. Из Софије јављају, да су по заповести владиној ухапшена четири првака бугарске социјалдемократске странке. Кривица им је наводно то, што су агитовали против краља и владе. У Бугарској је у народу силно огорчење и узрујаност због владиних насиља.

Питање јегејских острва.

„Франкфуртске Новине“ дознају из Цариграда, да приликом преговора, што их је имао грчки министар-председник Венцелос са турским лондонским послаником Тефик пашом и бечким Хилми пашом, није постигнута никаква измена њихових становишта у питању јегејских острва. Није нађена основа, на којој би се могли повести непосредни преговори између Турске и Грчке. Ипак је опће уверење, да због питања о јегејским острвима никако неће доћи до рата између њих.

Грчко-бугарски гранични спор.

У ствари грчко-бугарског спора ради границе код Оксилара изгледа, да ће ускоро доћи до споразума. Бугарска влада је, како јављају из Софије, замолила да се пошаље неки виши белгијски официр, који ће пресудити спор.

Борбе у Епиру.

Из Атине јављају берлинским листовима, да се у Епиру образовала привремена епиротска влада, која ће отпочети свој рад, чим се грчке трупе повуку из тих крајева. Та ће се влада свим силама борити за права грчког народа у Епиру против Арбанаса. — Из Атине даље јављају, да је око три стотине Арбанаса упало у срез Бакусин. Из Горице отишла грчка пешадија, да претера Арбанасе преко границе. — Париски лист „Њуујорк Хералд“ дознаје, да је 400 Арбанаса после „жестоке“ борбе заузело село Катунти у Епиру. Рањена су четири грчка војника.

Бројно и имовно стање Срба у Доњим Петровцима крајем 1913.

Да би сазнали у колико су Срби Петровчани (у Срему) бројно и имовно напредовали и у каквом темпу, изнећемо то кретање у последњих десет година.

Год.	1904.	рођено	34	умрло	23	прираст	11	душа
„	1905.	„	45	„	29	„	16	„
„	1906.	„	42	„	28	„	14	„
„	1907.	„	47	„	36	„	11	„
„	1908.	„	44	„	35	„	9	„
„	1909.	„	40	„	34	„	6	„
„	1910.	„	51	„	24	„	27	„
„	1911	„	42	„	23	„	19	„
„	1912.	„	47	„	40	„	7	„
„	1913.	„	53	„	39	„	14	„

Укупно рођено 445 умрло 311 прираст 134 душе Дакле за 10 година умножио се српски живаљ са 134 душе. Укупан је број Срба у Петровци крајем 1913. г. био 906 душа од тога 490 мушких, а 416 женских.

Имовно стање 1904. године било је овако: У целом хатару имаде 2710 јутара 683 □ оранице; 2 јутра 497 □ ливаде и око 20 јутара винограда. — Од тога су Срби Петровчани уживали 1904 г. само 1273 кат. јутра, док се остали посед од 1460 кат. јутара и то већи део налазио у рукама путничких Немаца а тек мањи део који и сада још уживају Срби из околине. Посед тај прешао је у немачке руке 70-их година прошлога столећа, када су Срби овде и у околини нагло почели пропадати и лакомислено продавали земљу будзашто. Последњих година у јачем темпу враћа се многи посед опет у српске руке

Имовно стање сада оваково је:

Немци поседују још 620 кат. јутара са укњиженим дугом од 426 168 круна.

Срби из околине поседују 345 кат. јутара са укњиженим дугом од 64.583 круна.

Срби Петровчани поседују 1768 кат. јутара са укњиженим дугом од 329.799 круна.

Осим тога поседују Срби Петровчани у путничком хатару још 30 катастралних јутара прекупљених од спахије, што износи свега 1798 к. ј. са већ горе наведеним дугом. Према томе за 10 година прешло је у српске руке 525 кат. јутара. Када узмемо да се последњих година просечно плаћало 1200 К по јутру, онда су Срби за купљену земљу издали своту од 630 000 К; дакле у плусу су са 300 000 круна односно 250 к јутара.

Укњижени дуг на немачком поседу сведочи, да Немци нагло пропадају, и да се не могу такмачити са Србима трезвеним, вредним и штедљивим. А, о вредноћи, трезвености и штедљивости Срба Петровчана није потребно писати, јер о тим лепим врлинама које их красе, бројеви говоре. — Само напред! Прегаоцу Бог помаже. *Г. К*

Вести из места и са стране.

Светосавска слава у Сентомашу.

Пишу нам из Сентомаша: На дан св. Саве дошло се после службе Божје у школу где је освећена водица. Затим је говорио Озрен Загорица, учитељ. Почео је о св. Сави, па прешао на значај васпитања код деце. Споменуо је причу о Ликургу, који је имао две кере и васпитавао их, па је једна од њих постала добар ловачки пас, а друга није. Тако бива и с децом. Зар говорник није могао наћи лепшу причу, него да децу сравњује с вашкама? Говорио је још о удадби и женидби и препоручио, да се при томе не гледа на богатство него на здравље, а одмах затим је нагласио: да је богатство достојно поштовања! Говорник се није прославио својом беседом. После подне била је школска свечаност, али не видесмо ниједно дете сиромашнијих редитеља! А зашто? Зар није св. Сава напустио владалачке дворе да живи сиромашки? Зар сиротињи да се пречи слављење св. Саве? Али у Сентомашу не иде одавна, како би требало да буде!

Спомен-црква руског царског дома.

На појутарје св. Саве освећена је у Петрограду црква, која је подигнута у спомен 300-годишњице владања руског царског дома. Посвећен је Теодоровској Матери Божјој, заштитници дома Романових и преподобном Мифаилу Малеину, небесном покровитељу првог цара из дома Романових, Михаила Теодоровића. Освећењу су присуствовали цар и царица, српски престолонаследник Александар, велики кнезови и књегиње, цареве кћери и великодостојници. Кад су цар и царица долазили у цркву, звонило је стародревно ростовско звоно. На црквеним вратима дочекао је цара митрополит Владимир с крстом и посвећеном водицом. Пошто је цар пољубио крст и митрополита пошкропио водом, ушао је у цркву, коју је посветио митрополит Владимир са епископима Назаријем и Јоакимом а уз саслужбу царског духовника, калуђера Кедринског. Кад су светили часну трпезу, био је цар у олтару. После тога ношена је литија око цркве, у којој је учествовао и цар са великим кнезовима и српским престолонаследником Александром. У литији је ношена и чудотворна икона Теодоровске Матере Божје, а шпалир су правили ученици војничких школа. После тога је одслужена литургија у присуству цара, царице и свих чланова царског дома.

Читуља.

Српско певачко друштво у Руми јавља нам, да је преминуо његов велики добротвор и оснивач, Сима Милутиновић, трговац, после дугог и тешког боловања у 83. години живота свог. Сахрањен је јуче после подне уз многобројно учешће грађанства. Покојник је био примеран грађанин и одличан Србин, те као такав уживао опште уважење. Учествовао је у свима народним борбама и помагао српске културне установе. Лака му била земља и вјечнаја памјат!

Беседа у Карловцу.

Друштво Св Саве у Карловцу приредиће у среду, 29. јануара ове год. у просторијама Зорина Дома светосавску беседу с игранком. Суделују српско певачко друштво, ученице српске учитељске школе, ученици кр. велике реалне гимназије и војна музика. Чист приход намењен је фонду за помагање сиромашних и вредних ученика и ученица. Програм се састоји из 8 одабраних тачака.

Време.

По гласу извештаја будимпештанске метеорошке станице не очекује се промена у времену.

Књижевне вести.

— „Српски Књижевни Гласник“, свеска за 16. јануар. Догађај, приповетка Л. Михајловићеве. Изола Бела, од Морина Бареса. Сирано де Бержерак, од Едмина Ростана. Nocturne, песма дра Драгутина Дамјанића. На мртвом острву, песме дра Милоша Перовића. Индијанка. Одјек око земље. Песме Чедомира Павића. Анкета о јужном или источном наречју. Једна критичка анализа. Књижевни и политички преглед. Оцене и прикази. Белешке. — „Српски Књижевни Гласник“ излази двапут месечно у Београду. Годишња је претплата 18 круна.

— „**Književne Novosti**“. Изишао је 2. број с овом садржином: А. Трезић Павичић „Жртве благородна чувства“ — из косовских епиникија. Милан Луковић (Београд). „Занос“. Гашо Шрам „У ноћи“. Андрија Милчиновић (Загреб) „Лијепа Јелена“. Вељко Петровић „Матурантски састанак“. Мирослав Крлежа (Загреб) „Легенда у четири слике“. Иван Крниц (Делнице) „Окајање“ — роман. Листак. Годишња претплата 12 круна. Претплату ваља слати: књижари Ђ. Трбојевића, Рајека.

Привредни гласник.

Подела чисте добити Вршачке Српске Банке.

Управни и надзорни одбор Вршачке Српске Банке ставио је главној скупштини предлог, да се чиста добит од 49.816 круна и 56 потура свако подели: у име редовне и ванредне дотације резервном фонду 22.020 круна, у име дивиденде 20 000 круна (на сваку деоницу по 5 круна), тантијема управном одбору 5000, а надзорном одбору 1000 круна, награда чиновницима 1200 круна, на добротворне цељи 596 круна и 56 потура. О овогодишњом дотацијом износиће резервни фонд 156.000 круна. Управни је одбор предложио, да се повиси акцијски капитал, јер се рад банчин проширио. Скупштина ће свакако усвојити тај предлог. Кад се капитал повиси, Вршачка Српска Банка моћи ће са још већим успехом да врши своју важну мисију.

Одсецање грана.

Београдски „Тежак“ доноси ову белешку: При одсецању грана на воћкама није свеједно, на коме ћемо је месту одсећи. Свако ће приметити, кад на то обрати пажњу, на саставу грана, где се једна од друге одваја, као неки прстен задебљане коре. На томе месту треба грану одсећи, јер тада најлакше зарасте. Ато се грана исече више тога места, срце почне трулити и трулеж продире даље у неисечену грану и стабла. Исто тако, ако се грана одсече ниже тога места, трулеж још брже наступа и продире у срце стабла. Разуме се, да причињену рану воћки и кад се одсече на месту где треба, ипак треба одмах помазати калемарским воском или мелемом од кравље балеге и земље.

Припослано.

Милена Мишковић из Српског Сентмартона и др. Лука Мијајев, адвокат у Модошу, верени.

Брзојави „Застави“.

Стигли 22 јануара.

Хрватско-славонски делегати у Будимпешти.

Будимпешта. Хрватско славонски делегати одржали су јуче пре подне конференцију под председништвом Мажуранићевим. На конференцији су били и бан Шкерлец и министар Пејачевић. Закључили су, да гласају за владин предлог о железничарској службеној прагматици и саставили су изјаву, коју ће данас прочитати у сабору. У изјави ће нагласити, да желе очување добрих односа Хрватске и Славоније са Угарском. Изјаву ће прочитати барон Рајачић. Прву ће реченицу

изговорити на хрватском језику, а остало ће читати на мађарском.

Изјава бана Шкерлеца.

Будимпешта. Сараднику „Аз Еште“ рекао је бан Шкерлец, да је вест о неком тајном пакту између Тисе и хрватско-српске коалиције пука измишљотина. Свесни људи не могу ни мислити, да би се хрватско-славонска влада обвезала, да неће дозвољавати отварање нових мађарских школа. Министар-председник Тиса није са хрватско-српском коалицијом склопио ни тајни ни јавни пакт. Он је само саслушао жеље хрватских политичара и онда је утврдио, које би жалбе требало отклонити у интересу међусобна споразума. То је по својој вољи и учинио и успоставио је уставност у Хрватској и Славонији. О каквом пакту дакле не може бити ни говора. — Шкерлец је синоћ отпутовао у Загреб.

Укидање путних листова.

Београд. Српска влада је пристала, да се укине обавезно ношење путничких листова (пасоша) у саобраћају између Србије и Аустроугарске. Према томе ће ускоро пасоши бити укинути.

Корушки сабор.

Целовац. (Клагенфурт). Јуче је отворен корушки земаљски сабор.

Суђење због шпијонаже.

Будимпешта. Кр. табла отпочела је јуче расправу у парници због шпијонаже против Бравуре и Велешија. Расправа је вођена у тајној седници.

Затворен ланчани мост.

Будимпешта. Јуче је обустављен саобраћај преко ланчаног моста због преоправке, што ће трајати можда до две године.

Гроф Бобрински као сведок.

Будимпешта. Руски гроф Бобрински у пратњи двојице руских народних посланика стигао овамо и отпутовао у Марморошсигет, да сведочи у русинској парници.

Веницелос у Русији.

Петроград. Грчки министар председник Веницелос био у аудијенцији код цара Николе, који га је одликовао орденом Александра Новског.

Деруледов погреб.

Париз. Јуче сахрањен велики француски народњак и проповедник освете Немачкој, Пол Дерулед. На погребу биле велике националистичке демонстрације.

Грци против Арбанаса.

Атина. Код Фрасарија у Епиру сукобили се Грци и Арбанаси. Грци су пуцањем из топова растерали Арбанасе.

Снижена каматна стопа.

Беч. Аустроугарска Банка снизила каматну стопу са 5 на 4 и по процента.

Хапшење српског официра.

Ријека. Сушачка погранична полиција ухапсила српског официра Жарка Благојевића и војника Стеву Милетића под сумњом да су шпијони. Обојица имају златне медаље за храброст са ликом краља Петра, које су добили од краља за храброст показану у ратовима (зар је и то опасно?)

Одговорни уредник: МИТА КЛИЦИН.

Трговина.

НОВИ САД, 22. јануара 1914. године.

Пшеница прве квалитете нова 22 К 40 п.
Пшеница нова друге врсте — К — п.
Пшеница средња 21 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица — К — п. до — К — п.
Јечам 14 К — п. до — К — п.
Зоб нова 14 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у зрну стари 12 К 40 п.
Кукуруз у клипу — К — п.

Све од 100 килограма.

Маст 1 К 40 п. до К — п.
Сланина 1 К 40 п. до — К — п.
Сланина пушена 1 К 50 п. до — К — п.
Пасуљ бели 18 К — п.
Пасуљ жути 18 К — п.
Пасуљ кулаш 17 К — п.
Горушица 10 К — п.
Свињи угојени тешки 1 К — п.
Свињи средњи . . 96 п.
Свињи лаки . . . 90 п.
Теоци — К 84 п.
Овци ——— К по пару.
Јагњци 1 К 20 пот.

Са житне пијаце у Будимпешти.

У трговини са готовом робом биле су ове цене: пшеница потиска К 23 40—24·—, банатска К 23 20 до 23·90, бачка круна 23·20—23·90; раж круна 17·45 до 17·75; јечам за пићу круна 13 70 до 14·70; зоб К 15·70—16 40; кукуруз К 13 50 до 14·70. — У трговини на рок прављени су ови закључци: пшеница за април К 23 88, за мај К 23 90; пшеница за октобар К 23 92; раж за април К 17 92; раж за октобар К 17·12; зоб за април К 15·62; зоб за октобар К 15 62; кукуруз за мај К 13·52, кукуруз за јули К 13·;80 репица за август К 31·50 до 31·70; луцерна К 120—170; детелина ситна К 130—150, средња К 140—160, крупна К 150 - 180.

Изашао је из штампе

РАТНИК

српски народни календар за 1914. г.

Садржај: Календарски део. — Срп. нар. родољубиве и ратне песме и слике. — Вашари.

Цена 40 петура.

Препродавци добијају календаре у по цене ако узму најмање 20 ком. али само за готов новац (уз поузеће).

Поруџбине слати на: 101 2—5

М. П. Крстоношића, Нови Сад

Дунавска ул. бр. 15. I. спрат.

Ново издање:

ОПШТИНСКОГ ЗАКОНА

за УГАРСКУ.

Изишла је из штампе нова књига:

УГАРСКИ ОПШТИНСКИ ЗАКОН

XXII. законски чланак од 1886. са важнијим другим законима, наредбама и одлукама.

Цена 3 круне (ко 3 круне и 10 фил. унапред пошље, добива књигу франко поштарину.)

За живот грађана је од највеће важности општинска самоуправа. Да би се грађани могли њоме користити, потребно је да знају своја права и дужности, али и да познају дужности и права општинских органа. Због тога треба сваки грађанин да проучи општински закон, се налази у овој књизи протумачен начелним одлукама и 85 министарским наредбама. 3—15

Књига се може добити само код издавача

Милана Ивковића књижара у **Н. Саду.**

Литографија, растрарница трговачких књига, штампарија и књиговезница

МИРОСЛАВА СПАИЋА У МИТРОВИЦИ (Сремској)

прима у израду све врсте литографских и штампарских радова, особито укусно израђујем акције, уложне књижице, књижице за недељну штедњу, и растриране трговачке књиге са добрим повезима, рачуне, писма, карте дописнице и коверте (за новчане заводе, млинове, приватна и друштвена подузећа. — Колекција особито лепих зидних календара за поклоне за год. 1915. стоји гг. трговцима у моме локалу у векиком избору за преглед на расположењу. — Вигњете на време са брашном. 70 3—4

Стечај.

Министарству Правде потребно је

две стотине геометара

који ће бити придодати комисијама за попис земљишта у новооослобођеним крајевима краљевине Србије.

I. Задатак геометара.

1. Да према решењу комисије уцртају у генералштабној карти границе општинских и сеоских атара;

2. Да израде прегледну скицу — кроки — атара сеоских са уцртаним потесима у размери 1:25000;

3. Да израде скицу — кроки — сваког потеса посебице у размери 1:2500 до 1:5000, у којој ће се уцртати све парцеле. Свака парцела биће нумерисана и површина истих одређена.

4. да податке о сопствености, површини, култури земљишта и т. д. унесу у формуларе за то прописане.

II.

Сваки геометар, по могућству, да понесе прибор за премеравање, рачунање и цртање, као: две пантљике или ланца за мерење дужина од 20—50 м., логаритмар (Rechenschiber), циркле, размерник, бусолу и два правоугаона лењира.

III.

Право на пријаву имају инжењери, геометри и техничари српски држављани, као и досељеници, који су се дуже времена премеравањем бавили; и сви Срби, Хрвати, Словенци и у опште Словени ван краљевине Србије, који имају квалификације инжењера или геометра.

IV. Награде.

1. За квалификоване инжењере и геометре, који уверењем утврде да имају најмање трогодишњу праксу на премеравању земљишта, награда је 500 динара месечно; за млађе инжењере и геометре, који имају најмање једногодишњу праксу, 400 динара месечно.

2. Двадесет контролора, који ће бити изабрани од пријављених кандидата, добиће поред месечне плате од 500 динара и месечни додатак од 20 динара на име путног трошка.

3. Ко покаже особита успех у послу, у брзини и тачности, добиће поред плате, по свршеном послу, и особену награду од 100 до 300 динара.

4. Сви добијају путне трошкове од Београда до места рада и по свршетку посла, за повратак, до Београда.

5. Плата и стални додаци издаваће се за месец дана у напред; — а у име порезе и прирева неће се ништа задржавати.

V.

Рад на попису земљишта трајаће најмање 5 месеци. По свршеном овом послу, приступиће се премеравању краљевине Србије у старим границама. Ко од пријављених кандидата покаже добар успех на првом послу, биће ангажован за дуже време.

VI.

Уз пријаву треба поднети:

1. Уверење о свршеној школи и пракси;

2. Да није старији од 45 година и да је издржљив на теренским радовима;

3. Своју тачну адресу.

VII.

1. Рок пријаве до 15. фебруара по старом календару (28. фебруара по новом календару) 1914. године.

2. Изабрани кандидати морају се јавити аграрној комисији Министарству Финансија најдаље до 18. (31.) марта 1914. године, од кога ће им се дана рачунати плата.

3. Пријаву са документима (оригиналним или овереним) слати на адресу: Министарству Правде за Аграрну комисију — Београд.

На препоруке инжењерских и геометарских удружења и професора Геодезије обратиће се нарочита пажња при избору конкурената.

Из Канцеларије Министарства Правде № 640., 9. јануара 1914. год. у Београду.

110 1—3

Књ[illegible]чна штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.